

Sygn. akt III AUa 596/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Elżbieta Czaja (spr.) SA Teresa Czekaj
Protokolant: st. prot. sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2013 r. w Lublinie

sprawy M. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 lutego 2012 roku w sprawie VIII U 914/12

w przedmiocie wypłaty emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 29 kwietnia 2013 r. sygn. akt VIII U 4006/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 596/13

UZASADNIENIE

W dniu 21 grudnia 2012 roku M. Ż. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt VIII U 914/10 zakończonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 lutego 2012 roku. Wskazała, iż podstawą skargi jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku (Dz. U. z 22 listopada 2012 roku, poz. 1285) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Wniosła o wypłatę zawieszony emerytury wraz z odsetkami .

W odpowiedzi na skargę o wznowienie postępowania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o jej oddalenie w części dotyczącej wypłaty świadczenia za okres od 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

Na rozprawie w dniu 29 kwietnia 2013 roku M. Ż. sprecyzowała skargę o wznowienie postępowania i wskazała, że domaga się wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Lublinie mienił wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 marca 2012 roku w sprawie VIII U 914/12 oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 6 października 2011 roku i ustalił M. Ż. prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2011 roku, w pozostałej części uchylił wymieniony wyrok i postępowanie umorzył, wniosek o wypłatę odsetek przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

Podstawą wyroku były następujące ustalenia :

M. Ż. uzyskała prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2009 roku (od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożyła wniosek) na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 8 maja 2009 roku.

W dacie przyznania M. Ż. emerytury nie obowiązywał już (uchylony z dniem 8 stycznia 2009 roku) przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowiący, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. W tej sytuacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacał skarżącej świadczenie mimo, że nadal pozostawała w zatrudnieniu.

Od dnia 1 stycznia 2011 roku wszedł w życie przepis art. 103a ustawy emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którego treść była tożsama z uchylonym wcześniej przepisem art. 103 ust. 2a. W związku z tym, w dniu 6 października 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wydał decyzję o wstrzymaniu wypłaty emerytury M. Ż. od dnia 1 października 2011 roku, z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia. Jako podstawę wydania decyzji wskazano przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726).

Odwołanie M. Ż. od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 lutego 2012 roku wydanym w sprawie VIII U 914/12. Wnioskodawczyni nie złożyła apelacji od wskazanego rozstrzygnięcia i wyrok uprawomocnił się w dniu 28 lutego 2012 roku. W dniu 28 listopada 2012 roku M. Ż. wniosła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wypłatę zaległej emerytury wraz z odsetkami. Powyższy wniosek Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. potraktował jako skargę o wznowienie postępowania i zwrócił ją decyzją z dnia 10 grudnia 2012 roku. W dniu 21 grudnia 2012 roku M. Ż. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt VIII U 914/12 zakończonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 lutego 2012 roku . W dniu 4 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., po rozpoznaniu wniosku M. Ż. z dnia 20 grudnia 2012 roku, przyznał jej emeryturę ((...)) od dnia 1 grudnia 2012 roku i zawiesił jej wypłatę z uwagi na kontynuację zatrudnienia (decyzja – k. 14 t. II a.e.). Następnie decyzją z dnia 31 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. podjął wypłatę emerytury skarżącej od dnia 22 listopada 2012 roku, to jest od dnia opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku (decyzja – k. 20-24 t. II a.e.).

Sąd uznał, że skarga jest uzasadniona. Zgodnie z treścią art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Wnioskodawczyni wniosła skargę w wymaganym terminie, jak również wskazała podstawę warunkującą jej dopuszczalność.

W niniejszej sprawie podstawą wydania zaskarżonej w sprawie VIII U 914/12 decyzji organu rentowego z dnia 6 października 2011 roku w przedmiocie wstrzymania wypłaty emerytury był przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodany do ustawy przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku Nr 257, poz.1726), obowiązujący od dnia 1 stycznia 2011 roku.

Przepis ten stanowi, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Zgodnie z treścią art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 roku.

Przy zastosowaniu wskazanych przepisów organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia emerytalnego skarżące.

W kwestii konstytucyjności wskazanych przepisów wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285) orzekł, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajdują zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał wskazał, iż obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. W stosunku do tych osób przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił bowiem moc obowiązującą z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 roku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285).

Zgodnie zaś z treścią przepisu art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza brak możliwości jego stosowania. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma skutki retroaktywne (jest skuteczny *ex tunc* – do dnia wejścia w życie zakwestionowanego przepisu), a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 roku V CO 43/08 LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 roku, II PK 42/06 LEX nr 950622).

Przepis art. 28 wyżej wskazanej ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 roku, a więc od tej daty został wyrugowany z porządku prawnego (jako niegodny z art. 2 Konstytucji), jednakże tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku - bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Co istotne, warunek rozwiązania stosunku pracy nie obejmował samego nabycia prawa do emerytury ale był warunkiem wypłaty świadczenia.

Oznacza to, iż w stosunku do ubezpieczonych, których dotyczy wskazane rozstrzygnięcie Trybunału należy dokonać rekonstrukcji stanu prawnego do takiego, jaki obowiązywał przed dodaniem przepisu art. 103a do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wówczas nie istniał wymóg rozwiązania stosunku pracy

celem realizacji prawa do emerytury, gdyż przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylili z dniem 8 stycznia 2009 roku przepis art. 103 ust. 2a cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W związku z powyższym, w stosunku do ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku i którym była wypłacana emerytura mimo kontynuowania przez nich zatrudnienia, zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego, świadczenie powinno być wypłacane bez zmian. Skoro zatem M. Ż. nabyła prawo do emerytury (E- (...)) od dnia 1 kwietnia 2009 roku, wypłata emerytury w związku z decyzją z dnia 6 października 2011 roku nie powinna być wstrzymana od dnia 1 października 2011 roku.

Uwzględniając skargę o wznowienie postępowania Sąd Okręgowy w Lublinie, na mocy art. 412 § 2 k.p.c. częściowo zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 lutego 2012 roku wydany w sprawie VIII U 914/12 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 6 października 2011 roku i ustalił wnioskodawczyni prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku (E- (...), to jest przed przyznaniem prawa do emerytury (...) od 1 grudnia 2012 roku).

Odnośnie zaś wypłaty świadczenia emerytalnego od dnia 22 listopada 2012 roku Sąd Okręgowy w Lublinie uchylił własny wyrok i w tym zakresie umorzył postępowanie na podstawie przepisu art. 477¹³ k.p.c.

Żądanie wypłaty odsetek Sąd Okręgowy przekazał do rozpoznania organowi rentowemu na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zaskarżając wyrok w części w zakresie pkt I.

Apelujący zarzucił pominięcie art. 190 ust 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i niewłaściwe zastosowanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku oraz naruszenie prawa materialnego - art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) przez ustalenie ubezpieczonemu prawa do wypłaty emerytury od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2011 roku .

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę wyroku w pkt I i oddalenie skargi.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i aprobuje argumentację prawną przedstawioną w motywach zaskarżonego wyroku.

Postawiony w apelacji zarzut jest chybiony. Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 roku, Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych(tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy poza sporem pozostawał fakt, że wnioskodawczyni należy do kręgu osób objętych przedmiotowym orzeczeniem albowiem prawo do emerytury nabyła w dacie 1 kwietnia 2009 roku, a więc w okresie, kiedy realizacja prawa do tego świadczenia nie wymagała rozwiązania stosunku pracy.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne

Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r. V CO 43/08 LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622).

W sytuacji więc gdy wstrzymanie wnioskodawczyni wypłaty emerytury od dnia 1 października a 2011 roku nastąpiło na podstawie przepisu prawnego niezgodnego z Konstytucją - przysługuje mu prawo do tego świadczenia od daty wstrzymania jego wypłaty.

Odnosząc się do zarzutu pominięcia art. 190 ust 3 Konstytucji stwierdzić należy przede wszystkim, że całkowicie chybione są wywody apelacji jakoby przepis ten uzasadniał prezentowany pogląd, że zakwestionowana norma powinna być stosowany w odniesieniu do stanu faktycznego sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału w Dzienniku Ustaw, t.j. sprzed daty 22 listopada 2012 roku.

Apelujący pomija te uregulowania prawne, w tym zawarte w Konstytucji, które w sposób wyraźny wskazują na retroaktywne skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego orzekającego o niekonstytucyjności przepisu prawa.

Zgodnie z art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Przyjęcie stanowiska apelującego przekreśliłoby sens instytucji wznowienia postępowania (którego celem jest przecież wydanie orzeczenia zgodnego z prawem) w sytuacji, gdy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zawiera wiążące stwierdzenie, iż akt normatywny pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu.

W nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, rozpatrzenie sprawy jest nie tylko dopuszczalne, ale możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo jednostki. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 roku, I PK 116/05 (LEX nr 214272), realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi na gruncie postępowania cywilnego przepis art. 401¹ k.p.c., nakazujący wznowienie postępowania sądowego w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową, lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. sąd stwierdzając, iż orzeczenie zostało wydane na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to jednak nie powinien być zostać w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Odnosząc powyższe rozważania do sytuacji faktycznej zaistniałej w rozpoznawanej sprawie stwierdzić należy, iż prawidłowo Sąd pierwszej instancji uznał, że skoro rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonej decyzji oparte zostało na

przepisie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który uznany został za niekonstytucyjny, to nie mógł on stanowić podstawy wstrzymania wypłaty emerytury wnioskodawcy od 1 października 2011 roku.

Mając te wszystkie względy na uwadze i z mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.